

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A jogalkotás és a jogalkalmazás érdekességei - A tények és a józan ész nyomában

Szerző:

dr. Ficsór Gabriella

Kézirat lezárva: Debrecen, 2020. október 9.

Először vegyük a tényeket. Aztán úgy torzíthatjuk őket, ahogy csak akarjuk.

(Mark Twain)

I. Bevezetés

A bírósági ítéletek és a folyamatban lévő ügyekben hozott döntések rendszerszintű támadása egyre gyakrabban késztet egyes bírósági szervezeteket¹, egyes bírákat megszólalásra. A tények eltorzítása azonban nagyobb népszerűségnek örvend, mint a száraz tény. A tények ugyan makacs dolgok, de a hittel szemben nem rúghatnak labdába, gölt löni pedig semmi esélyük.

Elvonatkoztatva attól, hogy a jogállamiság fogalmának nincs elfogadott definíciója, végső soron nem más, mint politikai eszmény², és az alkotmányjog tudós művelőinek elmékedéseit olvasva a jogállamiság egyre képlékenyebb fogalommá válik, a hatalommegosztás elve Alaptörvénybe foglalt, és tartalmát illetően nem lehetnek kétségek. *„Ez az elv egyszerre jelenti a korlátlan hatalom kizártságát, a hatalmi ágak elválasztását, egyensúlyát és együttműködési kötelezettségét.”*³

¹ A legújabb megszólalás az OBH új elnökétől származik: <https://www.mabie.hu/index.php/1546-az-obh-elnokenek-levele-deutsch-tamas-europai-parlamenti-kepviselohoz> (letöltve: 2020. október 8.)

² Varga Zs. András: Eszményből bálvány? A joguralom dogmatikája. Budapest, Századvég kiadó, 2015. 15.

³ Alaptörvény C) cikkéhez fűzött indokolás (A további idézet a Jogtár-kommentárból származik)

„Az első alkotmánybírósági döntés, amely a témát érintette a bíróságok szervezetrendszer kapcsán született 38/1993. (VI. 11.) AB határozat volt, amely a jogállamisággal összefüggésben tett említést a hatalommegosztásról. A későbbi döntésekben azonban már egyértelművé vált, hogy a testület értelmezésében a demokratikus jogállam és a hatalommegosztás elve egymástól elválaszthatatlan.

Az elv értelmezése során a testület arra mutatott rá, hogy a törvényhozás és a végrehajtás bár egymástól elválasztva működik, a kettő között mégis szoros együttműködés van. A kormány általában a parlamenti többség mentén jön létre, a törvényhozás által hozott normák szintén jelentős többségben a kormány előterjesztése alapján születnek. A kormány a politikai akaratát a törvényeken keresztül tudja megvalósítani. A mai parlamentáris rendszerben ugyanis egyfajta hatáskörmegosztás érvényesül az egymással politikailag összefonódott parlament és a kormány között, amelyet az Alaptörvény a kormány feladat-meghatározása kapcsán is hangsúlyoz. A bírói hatalom ezzel szemben a jogszabályok által szabott keretek betartását szolgálja, amely működésének garanciája a bírói függetlenség. A bírói hatalom tehát állandó és politikailag is semleges hatalom, amely kizárólag a törvényeknek van alávetve. Mindez kizárja a bírói hatalomnak a másik két hatalmi ágtól való politikai függését és állandóvá teszi a bíróság működését. [38/1993. (VI. 11.) AB határozat]

Az elv lényege tehát a hatalomkoncentráció megakadályozása, különös tekintettel a végrehajtó, illetve kormányzati hatalom túlhatalmára. A testület elemezte azt is, hogy milyen tényezők veszélyeztethetik az elv érvényesülését. Megállapította, hogy a bírói túlhatalom kialakulásának veszélye igen csekély a kontinentális jogrendszerekben, főként akkor, ha elkülönült alkotmánybíráskodás is létezik. A bírói túlhatalom kialakulásánál jóval nagyobb a veszélye annak, hogy a bíróságok ítélkezési tevékenységébe beavatkoznak, emiatt az államnak meg kell akadályoznia a bírói hatalom politikai függését. [17/1994. (III. 29.) AB határozat]”

II. Jogalkotás visszhang nélkül

Az elhíresült „4400” levélszavazatnak jogi története van. A Kúria - támadott - végzése⁴ bírósági felülvizsgálati eljárásban a Nemzeti Választási Bizottság 825/2018. számú határozatát helybenhagyta. *„Az NVB határozatában megállapította, hogy a beérkező levélszavazatok közül 4360 db érvénytelen, mert nyitott válaszborítékban érkeztek, azaz a borítékok nem voltak lezárva. Ez közelebbről azt jelentette, hogy a levélszavazatok egy része nyitott válaszborítékban, más része olyan „zárt” borítékban volt, amely korábban megnyitásra, majd visszazárásra került, továbbá sima postai zárt borítékban érkezett. A fenti tényeket - közöttük a biztonsági csík sérülésére vonatkozó ténymegállapítást - a kérelmező nem vitatta.”* A Kúria jelentőséget tulajdonított az NVI által a választási eljárásba bevezetett, a szavazó számára biztosított, speciális, biztonsági csíkkal ellátott borítéknak, mivel az ilyen boríték kizárja az esetleges „manipulációt”.

A Kúria csak megjegyzés szintjén utalt arra, hogy a kérelmező jogi álláspontjának elfogadása esetén sem lett volna lehetőség az érvénytelennek minősített szavazatokat tartalmazó borítékok megvizsgálására, illetőleg újraszámolására, tekintettel arra, hogy azóta azok felbontásra kerültek.

Az Alkotmánybíróság visszautasította a kérelmező alkotmányjogi panaszát a 3156/2018. (V. 11.) AB végzésével. A visszautasítás érdemi indokolása előtt előljáróban leszögezte, hogy az *„alaposnak látszó, és az általános országgyűlési választások eredményének közjogi következményeire tekintettel alapvető alkotmányos jelentőségű kérdések ellenére az Alkotmánybíróságnak szigorúan vizsgálnia kellett az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltételeit [32]”*. A 35. bekezdésben rögzítette a tényeket, mely szerint az NVI csak érintetlen biztosítási csík esetén tudta megállapítani a válaszboríték sértetlenségét, ezért tartalmazta azt a szavazási levélcsoomag. *„A biztonsági csík tehát a szavazópolgár általi lezártságot biztosította. Az érvényesség vagy érvénytelenség csak ennek a ténymegállapításnak a jogkövetkezménye.”*

A konklúzió: *„A Kúria a végzésében a vitatott körülményt tévesen részben jogkérdésnek tekintette ugyan, de részben helyesen ismerte fel a vizsgálandó körülmény jogi természetét, és*

⁴ Kvk.III.37.503/2018/6. (kelte: 2018. április 24.)

ténykérdésként állapította meg, hogy a borítékok felbontása után már nem lehet visszakövetkeztetni azok eredeti sértetlenségére.”

Az Alkotmánybíróság annak kimondása mellett, hogy ténykérdésre alkotmányjogi panasz nem alapítható, a 26-31. bekezdésekben részletesen elemezte a választási eljárásról szóló törvény vonatkozó szabályait és ez alapján kifogásolta a Kúria jogértelmezését. Felrótta, hogy a Kúria megkísérelte a Ve-t kiegészíteni azáltal, hogy *„a Ve. által nevesített ’nem lezárt boríték’ fogalmába beletartozónak tekinti mind a sérült, mind a sérülés hiányát nem igazoló sima borítékot”*. Ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy a Kúria nem jogosult arra, hogy jogértelmezéssel egészítse ki a törvényt az abban kifejezetten nem szereplő feltételek előírásával. Különösen igaz ez, ha alapvető jogról (választójog) van szó, melynek korlátozása a törvényhozásra tartozik. Ezt követi a [32] bekezdés bevezetése, mely szerint alaposnak látszó a panasz.

Nem lehetett váratlan a reakció, az AB végzés az alkotmányjogi panasz visszautasítása ellenére táptalaja volt a kúriai határozat (nem említve a felülvizsgálat alapjául szolgáló NVB döntést, jogértelmezést) további támadásának.

Miről is volt szó - a józan észre hagyatkozva? Többek között arról, hogy a sima borítéknak nincs biztonsági csíkja. A választási eljárásról szóló törvény⁵ kizárólag a válaszlevél fogalmát használja. A válaszlevél biztonsági csíkkal van ellátva. Az 1000 Ft-os bankjegy is. A biztonsági csík nélküli 1000 Ft-os érvényes fizetési eszköz-e? Nem! A biztonsági csík nélküli válaszlevél (sima boríték) érvényes-e? Nem!

Az alkotmánybírói határozatokhoz fűzött különvélemények és párhuzamos indokolások ugyan nem irányadók az alkotmányos jogértelmezést illetően, jelen írásban azonban nincs elvi akadálya Stumpf István párhuzamos indokolásával foglalkozni. Véleménye szerint a választási eljárásról szóló törvény értelmében a levélszavazatot csak válaszborítékban lehet eljuttatni az NVI-be, más formátumban nem. Ez nem pusztán egy ténykérdés, hanem törvényi előírásból származó jogi követelmény, amely az érvényességhez fűződik. *„[...]az NVI által rendszeresített válaszboríték*

⁵ 2013. évi XXXVI. törvény

használata a levélszavazat eljuttatásának, s ezáltal a szavazat érvényességének tételes jogilag szabályozott feltétele.”

Megjegyzés szintjén tartalmazza csak a párhuzamos indoklás, hogy „az alkotmányjogi panaszt visszautasítva az Alkotmánybíróság nem foglalhatott volna állást - még feltételesen sem - a végzés indoklás [26]-[31] bekezdéseiben foglalt érdemi kérdésekről, a bírói döntés, a bírói jogértelmezés, illetve a bírói eljárás esetleges Alaptörvénybe ütközéséről”.

Tény, hogy a történéseket zajtalan jogalkotás követte. 2018. szeptember 1. napjáig a választási eljárásról szóló törvény a válaszborítékon kívül más kifejezést nem használt. Ezt követően a módosító törvény⁶ a 278. §-ba újként beiktatott (4) bekezdése a válaszborítékot gyűjtőfogalomként használja: [a lezárt belső borítékot] a külső borítékba, vagy bármely más borítékba kell zárni. A 289. § (4) bekezdése teljesen új normaszöveg. Nem eredményezi a szavazási irat érvénytelenségét, ha a szavazási irat nem a Nemzeti Választási Iroda által megküldött külső borítékban van, illetve a válaszboríték kis mértékben sérült, de sem abba betenni, sem abból kivenni iratot nem lehet [...].

Vajon mindez nem azt támasztja alá, hogy az NVB és a Kúria az abban a pillanatban hatályos tételes jogtól nem rugaszkodhatott el, és nem hozhatott olyan döntést, amely a jövőben megalkotandó törvényszövegnek felel meg?

III. Jogkövetés - Bírói ítéletek végrehajtása

1.

A társadalmi együttélés zökkenőmentességének a lehetőségét, az állampolgárok egymáshoz és az államhoz való viszonyának a kereteit a nép által felhatalmazott törvényalkotó hatalmi ág alkotta szabály-rendszer teremti meg. Az Alaptörvény szerint Magyarország jogállam, amelynek az U) cikk első mondatában foglaltak szerint „a nemzet akaratából létrehozott, a jog uralmán alapuló állami berendezkedés”-e van. Az önkéntes jogkövetés nem kívánja meg az államhatalom beavatkozását, a

⁶ 2018. évi XXXVI. törvény

szabályszegőket az állam - különböző szervein keresztül - szankcionálja, végső soron érvényesíti a büntető hatalmát. Ez utóbbiban van a bírói hatalmi ágnak szerepe.

Az állampolgárok egymás közötti és különböző szervezetekkel kialakult jogvitáit szintén többnyire a független bíróság dönti el, kizárólag a törvényhozó hatalom által alkotott jogszabályok alkalmazásával.

„[A] joguralom olyan sajátos eljárásokat von maga után, amiket módszeresen csak a bírói hatalom intézménye és annak olyan személyek általi gyakorlása biztosíthat, akiket szakmailag arra képeztek ki, és akiket az ösztönöz, hogy a jog szerint cselekedjenek.”⁷

A bíróságnak nincs dolga, ha a jogismeret és a szabályok betartásának szándéka, amely egyben erkölcsi mércét, értékrendet is jelent, adott. Ez utóbbiak kihatással lehetnek a büntető jogágon kívüli jogvitákra is, hiszen a jóhiszeműség, a méltányosság, a megbocsátás (mint keresztény érték) és a józan ész egyes esetekben képesek legyőzni a negatív érzelmek miatt beszűkült tudatot.

De van-e értelme mindennek, az Alaptörvényben deklarált joguralomnak, ha a bíróság eljárását kikényszerítő törvények betartásával hozott, rendes jogorvoslattal már nem támadható, jogerős határozatot meg sem kísérlik végrehajtani? Legyen az büntető ítélet vagy más jogági bírósági határozat, önkéntes teljesítés (ez is jogkövetés) hiányában az annak kikényszerítésére a törvénynél fogva kötelezett szervek sem tesznek lépéseket?

Bár büntető ítélettel kapcsolatos példát (több éve el nem kezdett 5 évi börtön-büntetés) is fel lehetne hozni, de időszerűbb egy kártérítésre kötelező ítélettel kapcsolatos történet.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény⁸ 1. §-ának (2) bekezdése a következő fennkölt gondolatot fogalmazza meg: „A köznevelés egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a

⁷ idézi Csink Lóránt - Fröhlich Johanna: Egy alkotmány margójára. Budapest, Gondolat, 2012. 61. Finnis, John: A joguralom határai című munkájából. In: Takács Albert (szerk.) Joguralom és jogállam. Antológia a Rule of law és a Rechtsstaat irodalmának köréből. Budapest, 1995, Jogfilozófiák. 158.

⁸ 2011. évi CXCV törvény

fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozzák meg”. A kártérítési ügyben eljáró bíróságok az Alaptörvény 28. cikkének felhívásával - figyelemmel az E) és Q) cikkekre is - kötelezettségüknek tekintették, hogy a magánjogi jogvitában a perbeli jogviszonnyal összefüggő releváns jogszabályi rendelkezéseket az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és azok céljára is figyelemmel legyenek. A jogi indokolás nemzetközi jogi kitekintést is nyújtott, így a jogértelmezés és a ténybeli indokolás (a nagy számú felperes miatt) a bíróság munkájának nem mindennapi statisztikáját mutatja: 241 oldalas első fokú, 63 oldalas másodfokú ítélet, az ügyben eddig - az előzményi ítéletet is ide értve - 11 bíró járt el.

Az előzményi jogerős ítélet⁹ a közérdekű kereset alapján indult személyiségi perben megállapította, hogy a jogellenesen elkülönített gyermekeknek alacsonyabb oktatási színvonalat nyújtva, őket hátrányosan is megkülönböztették az iskolában, ezért az I. és II. r. alperesek jogutódját, a III. r. alperest a jogsértések abbahagyására és a jogsértés megszüntetésére kötelezte. Az ezt követően indult kártérítési perben¹⁰ a bíróság az egyenlő bánásmódhoz fűződő személyiségi jogok megsértése miatt az alpereseket a felperesek javára különböző összegű nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. A másodfokú határozat kitért arra, hogy a Ptk.¹¹ „reparációs funkcióként a vagyoni károk körében teszi lehetővé a károsodást megelőző helyzet természetben történő helyreállítását, míg a jellemzően helyre nem állítható nem vagyoni károsodások kárpótlását a kártérítés kompenzációs funkciójával lehet elérni. A személyhez fűződő jogok sérelmével kapcsolatos „természetbeni” jóvátétel e sérelmek objektív szankciói körében jelentkezik.” A nem vagyoni kártérítésnek az a funkciója, hogy a károsult által elszenvedett immateriális hátrányok kompenzálására nyújtson pénzübeli elégtételt. Nincs jelentősége annak, hogy a felperesek mire kívánják fordítani a kártérítés összegét, „mint ahogy egy károsult gépjármű tulajdonosa is maga jogosult eldönteni, hogy a javítási költségként megfizetett kártérítési összeget a gépjármű kijavítására fordítja-e, vagy sérülten használja a járművet, esetleg értékesíti”¹².

⁹ Egri Törvényszék 12.P.20.351/2011/47., Fővárosi Ítéletábla 2.Pf.20.305/2013/20. sorszámú ítélete, felülvizsgálati kérelem alapján a Kúria a 2015. március 25. napján kelt Pfv.IV.20.097/2015/3. számú határozatával a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

¹⁰ Egri Törvényszék 12.P.20.489/2015/402.számú, Debreceni ítéletábla Pf.I.20.123/2019/16. számú ítélete

¹¹ 1959. évi IV. törvény 355. § (1) bekezdés

¹² Debreceni Ítéletábla Pf.I.20.123/2019/16. számú ítélete

A perben a felperesek előadták, hogy az előzményi perben meghozott jogerős ítélet erga omnes, mindenkire kiterjedő hatálya okán a felperesek követelésének a jogalapja ítélt dolognak tekintendő. Ezzel szemben a II. r. alperes azt fogalmazta meg, hogy meglátása szerint az előzményi perben hozott jogerős ítélet a jogszabályokkal ellentétes, ami felveti annak a kérdését, hogy a jogerős ítélet kötőerejének beálltát követően a Magyar Állam II. r. alperes akkor jár-e el jogszerűen, ha a mindenkor hatályos jogszabályi előírásokat teljesíti, vagy akkor, ha a reá nézve kötelezést tartalmazó jogerős bírósági ítéletet. Az első fokú bíróság kénytelen volt emlékeztetni arra, hogy sarkalatos törvény, a Bszi.¹³ 6. §-a kimondja, hogy a bíróság határozata mindenkire kötelező. Függetlenül attól, hogy a perre kényszerült vesztes fél meddig tartja az eredeti, de nem akceptált jogi álláspontját.

Az ítélet végrehajtásának megtagadása sérti az államhatalmi ágak elválasztásának alkotmányos elvét. A bírósági ítéletben a törvények alkalmazásával elvetett kártérítési módozatnak a végrehajtás során történő felajánlása a bíróság ítéletének átírását, új ítélet hozatalát jelenti, amelyre sem más hatalmi ágaknak, de még a nemzetnek sincs joga, mert az már a jogállam létét veszélyezteti. Ha az államhatalom szervei nem akarják végrehajtani a bírósági ítéleteket, akkor hogyan várható el az állampolgároktól, nem államhatalmi szervezetektől, hogy alávegyék magukat a törvényhozó által alkotott jognak, amely felett esetenként és végső soron a bíróságoknak kell őrködniük?

Időközben a Kúria pontot tett az ügy végére, amikor a felülvizsgálati kérelmeket alaptalannak találva kimondta, hogy "a nem vagyoni károk megtérítésénél a kártérítés megítélésének egyetlen módja a pénzbeli kártérítés, természetbeni kártérítés alkalmazására nincs jogszabályi lehetőség. Pénzbeli kártérítés pótlólagos képzéssel való kiváltására csak a felek peren kívüli megállapodása esetén kerülhet sor"¹⁴.

¹³ A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény

¹⁴ Kúria sajtóközleménye 2020. május 12. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/gyongyospatai-szegregacios-nem-vagyoni-karok-megteritesenel-karterites-megitelesenek-egyetlen> (megtekintve: 2020. október 7.)

2.

Az előző pontban írt ügyben a felpereseket képviselő ügyvéd és ügyvédi irodák a felperesi magánszemélyek ügyvédi képviseletét pro bono (ingyenesen) látták el, amelyet az ügyvédi tevékenységről szóló törvény¹⁵ nem tilalmaz. A megbízási díj a törvény értelmében szabad megállapodás tárgya. Sulyok Tamás egy AB határozathoz¹⁶ fűzött párhuzamos indoklásában - a határozat indoklását kiegészítve - fejtette ki az ügyvédi hivatásnak a jogállamban elfoglalt szerepét. „[...] az ügyvédség a jogállami igazságszolgáltatás rendes működése alapértékének és az alapjogok tényleges érvényesüléséhez nélkülözhetetlen intézmény, amely nélkül sem az igazságszolgáltatás rendes működése, sem az alapjogok védelme nem biztosítható. Az ügyvédi hivatás és az ügyvédség intézményének alkotmányjogi értelemben vett alapvető garanciális jellegű sajátossága a függetlenség, amelynek legfőbb biztosítéka az, hogy mind az ügyvédség mint intézmény, mind az egyes ügyvéd egzisztenciális fenntartása a piacon kerül megmérettetésre és finanszírozásra. Az ügyvédi hivatás megfelelő ellátásának feltétele az, hogy az állam biztosítsa az ügyvédség intézményének a működéséhez és ezen keresztül az ügyvédi tevékenységhez szükséges közbizalom fennmaradását”

A megfogalmazottakat alkotmányos jogértelmezésnek lehet tekinteni, nehéz lenne bármely gondolatba jogi érvekkel belekötni. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy „A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez”. Az eljárás utolsó szakasza a büntetés végrehajtása. A büntetés-végrehajtásról szóló törvény¹⁷ novella méretű módosítása történt 2017. július 1. napjával hatályosan. „Kártalanítási eljárás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelem orvoslására” alcím önmagáért beszél. Az Alaptörvény hetedik módosítása a bírói jogértelmezés újabb eszközét iktatta be: a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabályok módosítására irányuló javaslat indoklását kell figyelembe venni. Ennek eleget téve kell idézni a módosító törvény¹⁸ általános indoklásának lényegét: Az Emberi Jogok Európai Bírósága az elmúlt időszakban több olyan ítéletet hozott, amelyek elmarasztalták Magyarországot az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkének

¹⁵ 2017. évi LXXVIII. törvény

¹⁶ 1/2015. (I. 16.) AB határozat [97]

¹⁷ 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.)

¹⁸ 2016. évi CX. törvény

megsértése miatt, elsősorban a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltsága miatt nem megfelelő elhelyezési körülményekre hivatkozva. Az 2015. március 10-én hozott vezető ítéletet a börtönzsúfoltságot kifogásoló panaszokról, melyben „hazánkat az egyezményesértő fogvatartási körülmények megszüntetésére, valamint hatékony preventív, illetve kompenzációs jogorvoslat kialakítására hívta fel”. Ennek érdekében többirányú megoldási terv készült, amelynek célja, hogy a börtönzsúfoltság felszámolását szolgáló férőhely-bővítési programot kiegészítve a jogalkotás eszközeivel is segítse a probléma felszámolását és a hatékony jogorvoslati rendszer kiépítését. Harmadik fontos elemként a törvény bevezeti a zsúfolt elhelyezési körülmények miatti jogsérelemmel arányban álló, hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárást. Az eljárás során a pénzbeli kártalanítás napi mértékét - annak napi tétele alsó és felső határának törvényi rögzítése mellett - a büntetés-végrehajtási bíró határozza meg. A büntetés-végrehajtási ügyek száma egy csapásra korábban elképzelhetetlen méreteket öltött. A jogértelmezés számtalan szakmai fórum témája volt, amelyeken konszenzus nem jött létre. Az Alkotmánybíróság 2020. augusztus 5. napjával bezárólag 68 alkotmányjogi panaszt bírált el. A jogértelmezési problémákat az AB nem oldhatta meg, mert a jogági jogértelmezés a rendes bíróságok, az alapjogi jogértelmezés az AB jogköre.

A törvényben foglaltak szerint a kártalanítás iránti igény benyújtására a fogvatartott és a védője is jogosult. A kártalanítás összegéből ki kell elégíteni a szabadságvesztését töltő által elkövetett bűncselekménnyel összefüggésben megítélt polgári jogi igényt, nem vagyoni kárt vagy sérelemdíjat és a végrehajtás alatt álló gyermektartásdíjat. A fennmaradó kártalanítási összeg megfizetésére az állam köteles, amely iránt az igazságügyért felelős miniszter intézkedik.

2020. március 7. napjától hatályos „a börtönzsúfoltsági kártalanításokkal kapcsolatos visszaélések megszüntetése érdekében szükséges haladéktalan intézkedésekről szóló 2020. évi IV. törvény”, amelyben az Országgyűlés felhívja a Kormányt, hogy a börtönzsúfoltság megszüntetése érdekében 2020. szeptember 30-áig biztosítsa, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek átlagos kihasználtsága ne haladja meg a teljes (száz százalékos) kihasználtságot. Egyben kiegészítette a Bv. tv. átmeneti

rendelkezéseit, kimondva, hogy a hatályba lépését követően megítélt kártalanítási összegek 2020. június 15-ig¹⁹ nem fizethetők ki, a bíróság határozatainak végrehajtását tehát felfüggesztette.

Ezen túl a Bv. tv.-nek egyetlen bekezdését²⁰ módosítja. Ennek lényegét a módosító törvény indokolása foglalja össze. „A kártalanítás kifejezetten személyhez kötött, az adott személy által elszenvedett sérelem kompenzációja. Emiatt, valamint a visszaélések elkerülése érdekében szükséges, hogy a kártalanításként járó összeg ténylegesen is közvetlenül az elítélt, illetve az egyéb jogcímen fogvatartott kezéhez kerüljön.” A folyósítás tehát kizárólag a fogvatartott rendelkezése alatt álló számlára történhet, más számlaszámot nem jelölhet meg, mint eddig tehette. A polgári jogi igény, nem vagyoni kár, sérelemdíj, gyermektartás jogosultjait érintő szabály természetesen változatlan. Az ezek végrehajtását biztosító részletes rendelkezések a Bv. tv. 70/B. §-ában találhatók.

Sem a módosító törvény indokolása²¹, sem az abban előrevetített nemzeti konzultációval kapcsolatos hivatalos tájékoztatás²² nem konkretizálja a törvény címében szereplő „visszaéléseket”.

A börtönök túlszűfolttsága azonban tény, azzal és az okaival a jogirodalom is foglalkozik,²³ és az új

¹⁹ Ezt módosította a 2020. évi LV. törvény, a bírósági határozattal megítélt kártalanítási összegből már „csak” az elítéltnak járó rész nem utalható ki, de a végrehajtás törvényi felfüggesztése 2020. december 31-ig kitolódott. A felfüggesztés eredetileg a nemzeti konzultáció eredményének megszületéséig tartott volna, amelyre azonban 2020-ban eddig nem került sor.

²⁰ 10/B. § (5) bekezdés

²¹ A Kormány elítéli a börtönviszonyokkal kapcsolatos fogvatartotti sérelmek kártalanítására indított perek körüli visszaéléseket, amelyek súlyosan sértik a társadalom igazságérzetét, és elkötelezetten védi a bűncselekmények áldozatainak jogait és érdekeit. A Kormány nemzeti konzultációt kezd annak érdekében, hogy olyan új szabályozás születhessen, amely híven tükrözi az állampolgárok véleményét.

A nemzeti konzultáció eredményének megszületéséig, valamint az új szabályozás hatálybalépéséig a törvényjavaslat felfüggeszti az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítási igény tárgyában hozott határozatban megítélt kártalanítási összegek kifizetését. Mindemellett pedig felhívja a Kormányt egy olyan új szabályozás kidolgozására, amely megszünteti a fogvatartotti kártalanítási rendszerrel kapcsolatos visszaélések lehetőségét, illetve, amelynek keretében a jelenleginél gyorsabb és hatékonyabb módon juthatnak érvényre az áldozatok és hozzátartozóik jogos követeléseik. Mindezekon túl a Kormány célja, hogy hosszútávon rendezze a problémakört azzal, hogy megszünteti a büntetés-végrehajtási intézmények zsúfoltságát, és javítsa a fogvatartottak elhelyezésének körülményeit, amelyek a kártalanítás kifizetésének alapvető okai.

A jogalkotó eredeti szándéka az volt, hogy a büntetés-végrehajtási intézmények túlszűfolttsága miatti, alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények ellensúlyozására egy hatékony és jól működő kompenzációs rendszert hozzon létre, amelyet a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 2017. január 1. napjával hatályba lépett módosítása vezetett be. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a kártalanítási rendszer ebben a formában nem megfelelő, azt visszaélészerűen is lehet használni. Széles körben ismertté vált, a közvéleményt megrázó bűncselekmények miatt elítéltek is milliós nagyságrendű kártérítésekhez juthattak, miközben az áldozatok és hozzátartozóik esetében nem volt kellően hatékony igény-érvényesítésre lehetőség. Éppen ezért szükséges egy olyan új szabályozás kidolgozása, amely megakadályozza a visszaéléseket, és megfelelő lehetőséget ad az áldozati igények érvényesítésére. A Kormány célja, hogy az új szabályozást, annak fontossága miatt, még a 2020. tavaszi ülészakban elfogadhassa az Országgyűlés.

²² <https://www.kormany.hu/hu/miniszterelnoki-kabinetiroda/parlament-allamtitkar/hirek/nemzeti-konzultacio-ke-t-kerdes-vonatkozik-a-bortonbizniszre> (letöltve: 2020. október 7.)

²³ lásd pl.: <https://ujbtk.hu/dr-toth-mihaly-a-hazai-bortonnepesseg-ujabb-kori-alakulasanak-lehetes-okai-es-valoszinu-tavlatai%2%b9/> (letöltve: 2020. október 7.)

Btk.²⁴ azt szükségszerűen előre is vetítette a 2013. július 1. napján történő hatálybalépésétől kezdve. Az általános indoklásában foglaltak már elhíresültek (a Nemzeti Együttműködés Programjából idézi az indoklás): a büntetési tételek növelése, az életfogytig tartó szabadságvesztés többszöri alkalmazása világossá teszi a társadalom minden tagja számára, hogy Magyarország nem a bűnelkövetők paradicsoma. A törvény méltán nevezhető Európa legszigorúbb Büntető Törvénykönyvének.

3.

A felmentő ítélet népszerűtlen. A fellebbezéssel megtámadott, tehát nem jogerős első fokú ítéletet, az azt meghozó bírót, sőt a szolgálati helye szerinti kollégiumvezetőt is nyomban elborította a minden irányból érkező harag. A jogi kultúra hiánya jellemezte a kritikát megfogalmazókat, amely a véleménynyilvánítás szabadságával élő laikus állampolgároknak nem róható fel, de a közszereplőktől elvárható az Alaptörvény és az alapvető jogviszonyokat szabályozó törvények minimális ismerete. Az ítélező bíró függetlensége azt jelenti, hogy a döntését nem vetheti alá más hatalmi ág elvárásának, a nyomásgyakorlás nem befolyásolhatja a bizonyítékokat értékelő tevékenységét és a büntetőjogi felelősség megállapítását, illetve más jogági döntését. A kártérítési felelősség és a büntetőjogi felelősség nem azonos. A veszélyes üzem működéséből eredő kárt köteles megtéríteni, aki fokozott veszéllyel járó, illetve az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységet folytat. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.²⁵ Tárgyi, vétkesség nélküli felelősség. Ezzel szemben a büntetőjogi felelősségét a megvádolt személy bűnössége alapozza meg: szándékos vagy gondatlan magatartása: tevékenysége vagy mulasztása. Objektív, kollektív felelősség nincs a büntető jogban. A Btk. különös részében szereplő törvényi tényállásba illeszthető magatartás elkövetője csak akkor büntethető, ha a büntetendő magatartás kétséget kizáróan bizonyított. Felmentő ítélet tehát bizonyítottság hiánya miatt is születhet.

Az Alaptörvényben az alkotmányozó hatalom azt is eldöntötte, hogy a bírósági szervezet többszintű. Így van értelme a jogorvoslati jognak, mivel a sérelmezett döntést magasabb szintű bíróság bírálja

²⁴ 2012. évi C. törvény

²⁵ Ptk. 345. § (1) bekezdés, BH2014. 244.

felül, a jogági törvények megteremtették ennek fórum-rendszerét. A nem jogerős ítélet támadása mindezek figyelmen kívül hagyását jelenti, vagy az elvárt ítélet meghozatalának külső eszközökkel való kikényszerítését célozza. Az országgyűlés vizsgálóbizottságának 2011. október 27. napjára keltezett jelentése megállapította, hogy a tervezés és a kivitelezés során elkövetett hiányosságok miatt a tervezők és a kivitelezők marasztalhatók el. A hatósági engedélyezés és felügyelet során elkövetett alapvető hibákért az illetékesek felelősséggel tartoznak. A Zrt. alapvető felelőssége nem kérdőjelezhető meg. „Mindezek tételes igazolását és következményeit a bírósági tárgyalások hivatottak igazolni.”²⁶

Mellékzöngének tűnik, de érdekes lenne megtudni, hogy kinek az ötletére vált céltáblává az ítélkező bíró mellett a kollégiumvezető. A bírót sem a szakmai, sem az igazgatási vezetője nem utasíthatja a tételes jog alkalmazását vagy a tényállás megállapítását illetően. Hogyan is lehetne perdöntő tudomása a teljes iratanyag ismeretének és a tárgyalás levezetésének hiányában? Ha a bíró a vezető utasítása alapján ítélkezne, akkor az aláírási jog a vezetőt illetné, a bírót pedig ügyintézőként kellene feltüntetni. Ez a rendszer teljesen megfelelne a végrehajtó hatalom hivatalaiban, a közigazgatásban működő ügyintézés módszerének. De 1869.²⁷ óta „Az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülönítettik”.

III. A véglegessé válás (jogerős) kérdése

A jogerős fogalmával és a jogerős záradékban való megállapításával kapcsolatos jogalkalmazói vitát a Be.²⁸ - úgy tűnt, hogy véglegesen - lezárta. A bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenkire kötelező rendelkezést tartalmaz, amelyet ezt követően kell végrehajtani. A nem ügydöntő határozatot véglegessé válási záradékkal kell, illetve lehet ellátni, ami azt jelenti, hogy a döntés végleges, ellene további fellebbezésnek nincs helye (alaki jogerős). Logikusnak tűnik az a gondolat, hogy záradékolni akkor kell, ha a fellebbezési jog nincs kizárva. Ha a nem ügydöntő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, akkor ezt a rendelkező rész tartalmazza, mert a kizártságot a törvény egyes esetekben konkrétan kimondja, ezért nincs szükség záradékra. A

²⁶ <https://www.parlament.hu/irom39/04795/04795.pdf> (letöltve: 2020. október 7.)

²⁷ 1869. évi IV. törvénycikk a bírói hatalom gyakorlásáról 1. §

²⁸ 2017. évi XC. törvény 456-462. §

törvény nem is teszi kötelezővé ilyen esetben a végzés véglegessé válási záradékkal történő ellátását. A véglegessé válás tényét maga mondja ki: a nem ügydöntő végzés akkor válik véglegessé, amikor azt kihirdették, feltéve, hogy ellene a törvény a fellebbezést kizárja. Ez tehát csak a kihirdetéssel közölt végzésekre vonatkozik. A nem fellebbezhető határozatok jellemzően tanácsulésen születnek, amikor kihirdetésről nem beszélhetünk.

A fellebbezéssel nem támadható nem ügydöntő végzés a törvénynél fogva véglegessé válik és vele szemben a legfőbb ügyész jogorvoslással élhet a törvényesség érdekében²⁹. A Kúria ilyen esetben csak a törvénysértést állapíthatja meg. A konkrét ügyben³⁰ a büntető eljárás felfüggesztését törvénysértőnek találta, mivel az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése a folyamatban lévő ügy kimenetelét nem érintő, az ügy tárgyával össze nem függő kérdésekre vonatkozik. Elvi jelentősége van a [113] bekezdésben megfogalmazottaknak. „A Kúria határozata konkrét kötelezettséget senkire nem ró, de iránymutatás az alsóbb bíróságok számára kizárólag abból a szempontból, hogy a büntetőeljárás törvény 490. §-ában megállapított eljárás felfüggesztését eredményező perrendi cselekményt miként kell törvényhűen alkalmazni.” A határozat a rendes bíróságok jogalkalmazásának egységét szolgálja.

A Kúria leszögezte, hogy „nem kívánja az Európai Unió Bíróságának hatáskörét elvonni, ezért nem tekinti feladatának az elsőfokú bíróság végzésében feltett kérdések megválaszolását, csupán annak eldöntésére szorítkozott, hogy volt-e valós és törvényes indok előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, kérdéseket feltenni, és volt-e alapos ok az eljárás Be. szerinti felfüggesztésére”. Ehhez a feltett kérdések tartalmát kellett vizsgálni és összevetni Az Európai Unióról szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változatával. A Kúria a jogértelmezés keretében a korábbi, ebbe a körbe tartozó (más jogági) határozatait³¹ hozta fel.

A Pp. szabályai szerint a 2010. január 1. napja előtt indult perekben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése miatt külön fellebbezésnek volt helye, a kérelem elutasítása csak az ügydöntő határozat elleni fellebbezésben volt sérelmezhető, kivéve, ha azt a másodfokú

²⁹ Be. 667. § (1) bekezdés

³⁰ Bt.III.838/2019. közzétéve: EBH2019. B.22.

³¹ EBH2005. 1320., EBH2016. M.21., BH2007. 377., BH 2017. 201.

eljárásban³² terjesztették elő. Az ezt követően indult perekben már a Pp. 155/A. §-a (3) bekezdésének új szövegét kellett alkalmazni. A módosító törvény³³ indokolása szerint az Európai Bíróság által 2008. december 16-án, a C-210/06. sz. Cartesio-ügyben (az előzetes döntéshozatali eljárást a Szegedi Ítéletábrá kezdeményezte) hozott ítéletében foglalt megállapításokra tekintettel módosítani szükséges a Pp. 155/A. §-ának (3) bekezdését olyan értelemben, amely nem engedi meg a végzés elleni külön fellebbezést³⁴. Az ítélet kimondja, hogy az EK Szerződés 234. cikk második bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a Szerződés e rendelkezése által minden nemzeti bíróság számára biztosított az a hatáskör, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről határozzanak, nem kérdőjelezhető meg olyan szabályok alkalmazásával, amelyek lehetővé teszik a fellebbviteli bíróság számára, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzést megváltoztassa, e kezdeményezést mellőzze és az említett végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására utasítsa.

A Kúria a büntető ügyben is csak a törvénysértés megállapítására szorítkozhatott, miközben a Be. 490. §-a (1) bekezdésének értelmezésére adott iránymutatást - precedens jelleggel -, az ott írt jogértelmezéstől a jövőben nem lehet eltérni. A Be. külön szakaszban részletezi az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szabályait és az Alkotmánybíróság eljárása kezdeményezésének lehetőségét egyedi normakontroll iránt, szemben a régi Be.-vel, amely mindkettőt az eljárás felfüggesztésének okai között szerepeltette. Az Alkotmánybíróság eljárása kezdeményezésének lehetőségét a Be. 489. §-ának (1) bekezdése fogalmazza meg. Az Alkotmánybírósághoz fordulásról a bíróság végzéssel (nem ügydöntő) határoz, egyidejűleg az eljárást felfüggeszti, mely rendelkezés ellen nincs helye fellebbezésnek. A végzés a törvénynél fogva véglegessé válik. Ha a bíróság a végzést kihirdeti (nem tanácsulésen hozza meg), akkor megnyitja az utat a legfőbb ügyész előtt, hogy a törvényesség érdekében jogorvoslatot terjesszen elő, és a Kúria precedenst alkosson, iránymutatást adjon a bírácának, hogy milyen kérdésben nem szabad az Alkotmánybírósághoz fordulni, mert „Az eljárás felfüggesztése mindenkor (és minden törvényi esetben) késlelteti az ügy érdemi elbírálását, ezért arra csak akkor kerülhet sor, ha a feltett kérdések megválaszolása nélkül az ügydöntő határozatot meghozni nem lehet”.

³² Pp. 249/A. §

³³ 2009. évi LXVIII. törvény

³⁴ A Pp. 249/A §-át hatályon kívül helyezte

IV. A véleménynyilvánítás szabadsága - A bíró politikai tevékenységet nem folytathat

1.

Az Alaptörvényben deklaráltan „AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani”. Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. Az Alkotmánybíróság több határozatában idézett egy korábbi határozatából³⁵, amely az alapjogot átfogóan elemzi: „[a] szabad véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett helyet foglal el az Alaptörvény alapjogi rendjében. A véleményszabadságnak ez a kitüntetett szerepe kettős igazolással bír: mind az egyén, mind pedig a közösség szempontjából különösen becses jogról van szó. [...] A társadalmi, politikai viták szabadsága és sokszínűsége nélkül nincs demokratikus közvélemény, nincs demokratikus jogállam. A demokratikus közvélemény azt kívánja meg, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, és ezzel a közvélemény alakítójává válhasson” (Indokolás [39]).

Egy vélemény kialakulásához gondolat-folyamat vezet. Az Alaptörvény (a vallásszabadsággal együtt) deklarálja a gondolat szabadságát, mely jog magában foglalja más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását. Jogot arra, hogy a gondolatát mindenki nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy tanítsa.

A gondolkodó ember véleményét a megismert érvek és ellenérvek összecsapása alakítja, ha megmondják, hogy miről mit kell gondolnia, a más tartalmú gondolata káros, helytelen, bűnös, emiatt nem része a közösségnek, akkor elveszett a gondolkodás szabadsága, a demokrácia, végső soron az ember. Akkor Alaptörvény sem kell.

A bíró is ember. Gondolkodó lény. Még véleménye is van. Olyan és másilyen. Akár azért, mert minden bíró egyén, akár azért, mert saját magának is különféle gondolatai lehetnek különböző

³⁵ 7/2014. (III. 7.) AB határozat

dolgozról. A gondolkodás egyben a munkája is. Képesnek kell lennie arra, hogy mások gondolatait befogadja, azokat rendszerezze és a jogszabályokkal összevetve döntsön.

Arról, hogy a magánéletben hogyan kell méltónak lennie a hivatásához, azt a bírói etikai kódex meghatározza, lényegét tekintve azonban csak szavakba önti azokat az erkölcsi elvárásokat, amelyek egyébként is sajátja kell, hogy legyen egy bírónak, személyiségéből fakadóan. A közéletben való részvételét elsősorban az Alaptörvény korlátozza. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet. Az, hogy a bíró nem lehet párttag, evidenciának tűnik. Egyre távolodva a kontinentális jogtól és az angolszász jogrendszer felé lépkedve több ismerettel kell rendelkezni a bírói hatalom jellemzőivel is. Az Egyesült Államok szövetségi szintű bírói karának hatalma „független, átpolitizált és széles körű mérlegelési lehetőségek szerint ítélező bírák hatalmaként írható le”.³⁶ A szerző a magyar bírói kar belső átpolitizálódásának lehetőségével, esetleges okaival és a folyamat előrevetítésével is foglalkozik. „Az angol rule of law értelmezése mögött ott áll a hosszú évszázadok bírói tekintélye és gyakorlata.”³⁷ Nos ennek elérésére hazánkban ezt követően kellene elkezdni azokat a hosszú évszázadokat.

Mit jelent a tilalmazott politikai tevékenység? Az alsóbbrendű normák³⁸ sem adnak iránymutatást az értelmezésére, pusztán ugyanennek a tilalmát építik a szövegbe. Egy felelősségre vonási kísérlet alkalmával kellett kérdésként feltenni, hogy mennyiben veszélyeztetheti a bíró függetlenségét, ha a bírói függetlenséggel kapcsolatban felmerülő kérdésekre kísérlet meg a bíró autentikus választ adni, illetve a legjobb tudása szerint védelmezni a bírói függetlenséget, mint alkotmányos alapértéket. A pártatlanság a konkrét ügyekben való döntéshez kapcsolható csak. Az OBH utasítás 19. § (1) bekezdése szerint az alkalmazottat bejelentési kötelezettség terheli a munkáltatói jogkört gyakorló elnök felé minden olyan tény, esemény tekintetében, amely a szolgálati viszonyára, a beosztására és az integritására hatással lehet. Az igazgatási vezetés az alkalmazottak alatt a bírakat is érti a szabályzat összefüggéseiből adódóan. A független bíró lelkiismerete dönti el, hogy a jogszabályokban megfogalmazott konkrét tilalmakon kívül milyen magatartást, részvételt, véleményközlést tart méltatlannak a bírói hivatásához. A döntés kétféle lehet, de egyik sem

³⁶ Pokol Béla: A bírói hatalom. Budapest, Századvég Kiadó, 2003. 11., 48.

³⁷ Varga Zs. András i.m. 114.

³⁸ 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.) 39. § (1)-(2) bekezdés, 88. § (1) bekezdés, 1997. évi LXIII. törvény (Iasz.) 36. § (2) bekezdés b) pont, 6/2016. (V. 31.) OBH az integritási szabályzatról 6. § (2) bekezdés, 7. § (2) bekezdés, 19. § (1) bekezdés

generálhat bejelentési kötelezettséget az elnök felé. Ha veszélyeztetve érzi az integritását, akkor nem tesz eleget egy felkérésnek, és nincs jelentési kötelezettsége. Ha nem érez veszélyt, akkor szintén nincs mit jelentenie.

A tilalmazott politikai tevékenység - fogalom-meghatározás nélkül - széles teret enged a szubjektív megközelítésnek. Óvatosságra int, hogy mit tekinthetnek politikailag érzékeny véleménynyilvánításnak, ha a bírói függetlenség kérdésköréről van szó, és a vélemény nem kizárólag a valódi tartalmat már nem hordozó szlogenek ismételtetését tartalmazza. *„Nehéz elképzelni, hogy a bírák függetlensége olyan mértékben kiterjeszhető lenne, hogy az megengedné a bíróságoknak az alkotmány vagy az állam törvényeinek, az alkotmányos intézmények legitimitásának vagy általában a többi bíróság függetlenségének kétségbe vonását.”* A véleménycikk³⁹ írója halaszthatatlan feladatnak tartja a bírói függetlenség természetes korlátainak újra-felfedezését és érvényesítését. Megkérdőjelezhetővé válik-e a jövőben a bírák joga, hogy egyedi normakontroll iránti eljárást kezdeményezzenek az Alkotmánybíróságnál, mert egy jogszabályi rendelkezést alaptörvény-ellenesnek tartanak? Az érintett bírák nem fordulhattak volna az Alkotmánybírósághoz a Bjt. azon rendelkezése alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt, amely a bírói hivatás gyakorlásának felső korhatárát a bíróra irányadó nyugdíjkorhatárban határozza meg. Így meg sem születhetett volna a 33/2012. (VII. 17.) AB határozat, amely azt a hatályba lépése napjára visszaható hatállyal megsemmisítette, és az elmozdíthatatlanság követelményét a bírói függetlenség részének tekintette.

2.

Furcsa egy szabadság az, ha az ellentétes véleményen lévők egyike kifejtheti az álláspontját, de ha azt a másik teszi, azt „lehazaárulózzák”. A véleményét csak annak szabad kimondania, aki a központi állásponttal egyetért, a másik jobb, ha magába fojtja a gondolatát. Ha mégis ki merte mondani, akkor felszólítják arra, hogy vonja vissza. Ha a gondolatok felülről jövő ukázoknak a

³⁹Varga Zs. András: Védi vagy kiüresíti a bírói függetlenséget az EU Bírósága?
https://precedens.mandiner.hu/cikk/20200410_vedi_vagy_kiuresiti_a_biroi_fuggetlenseget_az_eu_birosaga
(letöltve: 2020. október 7.)

katonás rendje, az egyen-gondolat mögötti felsorakozás az elvárás, akkor a bíró még ember sem lehet.

A megszólalni nem vágyókkal sincs probléma mindaddig, amíg őrzik a függetlenségüket. Azoknak azonban, akik közjogi funkciót töltenek be, az Alaptörvényben megnevezett bírósági szervezeti egységek képviselői, vezetői, nem csak joguk, de kötelezettségük felszólalni a bírói függetlenség, a jogállamiság védelmében.

V. A bírósági szervezet „öngyilkossági kísérlete”

1.

Már-már nevetségesnek lehetett volna minősíteni azt a dacos ellenállást, amelyet a bíróságokat igazgató, különálló szervezet volt vezetője tanúsított annak megakadályozása céljából, hogy az Alaptörvényben megnevezett felügyeleti szerve az ott írt feladatát elvégezze. Azaz megsértette a legfőbb törvényt, és ebben partnerekre, támogatókra talált mind kívülről, mind belülről. A nevetségesnek minősítés helyett dermesztő volt a hatás, a tehetetlenség elkeseredett érzése hatalmasodott el különösen 2018. október 9. napjától⁴⁰, majd folyamatosan a „már nem érjük meg a változást” gondolattal. Ezt követően ugyanis sorozatosak voltak a bírósági vezetők (csoportvezetőkkel bezárólag) nyílt levelei, amelyek az OBH elnöke és döntései melletti kiállást voltak hivatottak prezentálni, egyúttal tudatmódosító céllal sulykolták, hogy nincs is OBT⁴¹, és ne is legyen, hiszen új küldötteket jelölő összbírói értekezletek sem lehettek. Költői a kérdés: ki sértette meg az Alaptörvényt? A végső csapás sem késlekedett: anonim kérdőíves konzultáció⁴² kör-emailben - anonimitás a belső levelezési rendszerben, amikor minden munkaállomásnak van azonosítója? -, ami nem hozta az elvárt sikert, ezért papír alapon is kiosztották, a válasz egy gyűjtőládába volt bedobható. Példaként lássunk egyet a négy kérdésből: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országos Bírói

⁴⁰ <https://www.mabie.hu/index.php/kozlemenyek/1065-a-magyar-biroi-egyesulet-valasztmanyi-tagjainak-2018-oktober-14-i-kozlemeny> (letöltve: 2020. október 5.) Ehhez kapcsolódóan számtalan tiltakozás olvasható még a MABIE honlapján, majd egy igazgatási vezető a következő kérést intézte a MABTE Elnökéhez: „A MABIE honlapján nyilvánosan közzétett nyilatkozatok a bíróságokba és a bírákba vetett közbizalom megingatására alkalmasak. Kérem ezért szíves közreműködését abban, hogy a nyilvános felületen lévő közlemények lekerüljenek a honlapról”. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a véleménynyilvánítás szabadságával csak az igazgatási vezetők élhetnek - a bírói kar nevében. De hová vezethet ez?

⁴¹ Az Alaptörvény indokolása szerint a Velencei Bizottság által megfogalmazott észrevételekre is figyelemmel került az Alaptörvénybe a központi igazgatás felügyeletét ellátó bírói önkormányzati szerv, az Országos Bírói Tanács.

⁴² <https://orszagosbiroitanacs.hu/hando-tunde-folytatja-a-biroi-onigazgatas-tamadasat/> (letöltve: 2020. október 5.)

Tanácsnak jelenlegi tagjai kitölthessék mandátumukat?” A válasz-lehetőségek: igen-nem. A konzultáció összesített eredményéről nem érkezett kör-email. Erre alapítottnak nem lehetett tovább folytatni a központi kommunikációt.

A kialakult helyzet és az egyszemélyi vezetés elvárásainak a stratégiai céloktól való eltávolodása, kizárólag az időszerűség privilegizálása és az ítélkezési tevékenységen kívüli projektek (nyitott bíróság program, szolgáltató bíróság) preferálása mennyiben mérgezte meg az ítélkező bírakat, az a jövőben fog kiderülni. Az ítélkező bírósági szervezet tekintélyét azonban aláásták, és sokkal könnyebbé vált széles körben elhítni egyes bírói ítéletekről, hogy rossz volt a döntés, rossz a bíró. Sólyom László is aggasztónak találta, hogy közjogi méltóság a törvény házában felháborítónak nevez konkrét bírósági ítéletet „mintha az ítélkezésnek helyesen nem a jogon, hanem egy, a nép szája íze szerinti anyagi igazságon kellene alapulnia”⁴³. Újra és újra visszatérnek azok az ötletek, hogy a valakik (kik?) által jónak minősített ítéletet hozó bírót meg kell jutalmazni, az irányított vélemény szerinti rossz döntést hozót pedig - alkalmatlanság címén - el kell távolítani. Nem segítette a bírói függetlenség személyes attitűdjének kialakulását, fenntartását, hogy az egyszemélyi igazgatási vezetőhöz való lojalitás⁴⁴ vált a legfőbb és legdíjazottabb értéké.

2.

Az OBTV törvényes működésének biztosítása címmel törvénymódosítási javaslatot készített az OBH 2018. év végén, amely nem célozhatott mást - a korábbi lépéseknek megfelelően -, mint hogy az OBTV tagjai ne tölthessék ki a mandátumukat. A módszer ismert: új szervezet (még az átnevezés is elégséges), új tagok. Az ötlet magyarázata az volt, hogy a (korábban vehemensen támadott) közigazgatási külön bíróságok önigazgatási szervezetével legyen azonos a felépítés. A javaslat több sebből vérzett. Nem lehet a rendes bíróságokra és a külön bíróságokra ugyanazokat a szabályokat

⁴³ Sólyom László: A határig el kellett mennem. In: Molnár Benedek, Németh Márton, Tóth Péter (szerk.): Mérlegen az Alaptörvény. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2013. 27.

⁴⁴ A legfélelmetesebb példa a bíróság igazgatási vezetőinek 2019. november 29. napjára keltezett, eredeti aláírásokkal ellátott - Elnöki köszönet című - a birosag.hu oldalon közzétett levele, majd az országos felháborodást követően onnan rövidesen eltűnt, de nem nyomtalanul, mert az internet nem felejt. Nem szabad, hogy a feledés homályába merüljön! A „Kedves Vezetőnek” írt köszönő levélre a MABIE is reagált: <http://www.mabie.hu/index.php/1496-az-elnoki-koszonetrol> (letöltve: 2020. október 5.), amelyben lévő linkekről - némi türelemmel - további linkekre kattintva a teljes szöveg ma is olvasható. Bíró azonban nem fogalmazhatta a levelet, hiszen tőle elvárható a törvények magas szintű ismerete. A bírói függetlenség az ítélkező bíró felé jelent mindenképp feletti elvárást, a bíróságok igazgatási szervezetében működő bíró viszont ítélkezési tevékenységet nem folytathat, ezért az idézendő kitétel jogi nonszensz: „Soha el nem múlt tudást, érzést kaptunk Tőled bírói hivatásról, bírói függetlenségről pártatlanságról, méltányosságról, elfogulatlanságról, igazságosságról, melyet ezúton is hálásan köszönünk.”

alkalmazni, hiszen nem ez volt az alkotmányozó hatalom akarata, amit nyilvánvalóvá tett a közigazgatási külön bíróságok önálló jogállásának Alaptörvénybe foglalásával (Hetedik módosítás és annak indokolása). A javaslat teljesen „elfeledkezett” arról, hogy a rendes bíróságok első szintje a járásbíróság, ahol a legtöbb bíró dolgozik. Így őket senki sem képviselte volna a rendes bíróság új öngazgatási szervezetében, hiszen a közigazgatási külön bíróságok első foka törvényszéki szintű. Csak így lehetett volna azonos az OBK a közigazgatási külön bíróságok hasonló szervéhez, amelynek egyébként felügyeleti jogai nem, csak közreműködési jogai lettek volna a bíróságok igazgatásában. A módosítási javaslat egyszerűen ellentétes az Alaptörvénnyel. A Bszi. a jogszabályok hierarchiája miatt sem mondhatja ki, hogy „az OBK elnöke a Kúria elnöke”, mivel az Alaptörvény 25. cikkének (6) bekezdése szerint „Az Országos Bírói Tanács tagja a Kúria elnöke”.⁴⁵

A javaslatot a törvényalkotó hatalom nem tette magáévá, majd az Alaptörvény Nyolcadik módosítása ismét módosította a 25. cikket, ezzel elvetette a közigazgatási külön bíróságok felállítására vonatkozó elhatározását.

Az OBK-t érintő jogszabályok változatlanok, két év után az OBH (új) elnöke és a bírósági elnökök eleget tettek a törvényi kötelezettségeiknek, elhárultak az akadályok az OBK hiányzó póttagjainak megválasztása előtt. A 2020. februárban megtartott összbírói értekezleten sor került az új jelöltek megválasztására. Alappal feltételezhető, hogy nincs közöttük olyan (a 64-ek), aki 2018. október 9-én a póttagválasztó küldöttértekezleten megszavazta a levezető elnök ügyrendi javaslatát⁴⁶, mely szerint: „Javasolja a küldöttértekezlet eredménytelenné nyilvánítását [...]. Javasolja, hogy a küldöttértekezlet határozzon úgy, hogy a megjelent küldöttek [...] nem hajlandóak közreműködni az OBK működéséhez és döntéseiben. A küldöttértekezlet nem kíván részt venni a póttag választásban. Indokolt felhívni az OBK választott tagjait, hogy mondjanak le megbízatásukról és tegyék lehetővé az eredményes küldöttértekezlet összehívását”.

Mikor történt törvénysértés: 2018-ban vagy 2020-ban, ugyanabban a jogszabályi környezetben?

⁴⁵ A módosító javaslatra tett észrevételeimet 2018. november 12. napján juttattam el a bíróság Elnökének az OBH-ba továbbítás céljából azzal a záró gondolattal, hogy: „Különösen fontosnak tartom, hogy alaptörvény-ellenes szövegezéssel még javaslat se kerüljön ki a bírósági szervezetből”.

⁴⁶ jegyzőkönyv:

<https://www.mabie.hu/attachments/article/1055/K%C3%BCld%C3%B6tt%C3%A9rtekezleti%20jegyz%C5%91k%C3%B6nyv.pdf>
(letöltve: 2020. október 5.)

3.

Volt-e járható út ebben az időszakban? Egy bíró munkaügyi pert indított - többek között - az OBH elnökével szemben a pályázatának érvénytelenné nyilvánítása miatt. Az elsőfokú bíróság ítélete megállapította, hogy a II. r. alperes 322.E/2017. (V. 22.) OBHE számú és az 589.E/2017. (IX. 6.) OBHE számú határozata jogszabályellenes. Vizsgálta, hogy a II. r. alperes rendelkezik-e perbeli jogképességgel. Az indokolás szerint a jogképességet támasztja alá Magyarország Alaptörvénye záró- és vegyes rendelkezései 14. pontja, a Bszi. 65. § és 86. §-a, valamint a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat értelmezése, mely szerint az OBH Elnöke az Alaptörvény 25. cikk (5), (6) bekezdése szerint egy különleges közigazgatási szerv⁴⁷. A jogszabály kifejezetten az OBH Elnökének jogkörébe utalja a bírói pályázat elbírálását, eredménytelenné nyilvánítását, a Bjt. 17. §-a értelmében a pályázat elbírálója az OBH elnöke. A Bjt. 21. §-a pedig a pályázat eredményével kapcsolatos jogorvoslati lehetőséget szabályozza, maga a Bjt. mondja ki, hogy kérelmezettként az OBH Elnökét kell megjelölni. A Bszi. 77/A. § (2) bekezdése az OBH Elnökének személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörében nevesíti a bírói álláspályázatok kiírását és a bírói áthelyezésről szóló döntést eredményes pályázat esetén. Mivel mindezek az OBH Elnökének jogkörébe tartoznak, így egy peres eljárásban az OBH Elnöke alperesi pozícióban megjelölhető. Ez olvasható ki az AB határozat 44. pontjából is. A II. r. alperes vonatkozásában ezt követően abban a kérdésben kellett elsődlegesen állást foglalnia, hogy a kiírt pályázatot eredménytelenné nyilvánító határozatai a Bszi. 76. § (5) bekezdésébe tartozó személyzeti kérdésekkel kapcsolatos határozatnak minősülnek és így a Bszi. 77/A. § (2) bekezdése értelmében jogorvoslattal támadhatóak-e. A bíróság álláspontja szerint azzal, hogy a jogalkotó nevesíti a személyzeti kérdésekkel kapcsolatos döntések között az álláspályázatok kiírását, továbbá, hogy az OBH Elnökének jogkörébe utalja a pályázat elbírálását, a pályázatok elbírálása körében pedig a Bjt. 18. §-ában nevesített OBH Elnökének intézkedési lehetőségei közé tartozik a pályázat eredménytelenné nyilvánításának lehetősége, megállapítható, hogy azok személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörben hozott határozatok. A hivatkozott AB határozat 45. pontjából következik, hogy azokkal a személyzeti jellegű intézkedéseket tartalmazó határozatokkal szemben, amelyek a bíró szolgálati viszonyból eredő igényét érintik, a Bjt. 145. § (1)

⁴⁷ A Kúria álláspontja szerint jelen ügyben az alperes nem gyakorolt közigazgatási jogkört, tevékenysége munkajogi jellegű, a felperes követelése közigazgatási bírói úton nem érvényesíthető. Kpkf.II.38.140/2018/2.

bekezdése garantálja a közigazgatási és munkaügyi bírósághoz fordulás jogát, míg azon igazgatási jellegű határozatok tekintetében, amelyek konkrét címzettek érintettségét nem vetik fel, külön jogorvoslati lehetőséget a törvény nem tartalmaz. A bíróság rámutatott arra, hogy az alperes maga nevesítette úgy az előkészítő iratában, hogy a pályázatok kiírása és eredménytelenné nyilvánítása az OBH Elnökének határozati formában hozott személyzeti döntése, melyet a szükséghez képest indokolt is. A bíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy a per tárgyát képező határozatok a felperes szolgálati viszonyát érintő személyzeti határozatok, így ezekkel szemben jogorvoslattal élhet bármelyik pályázó.

A másodfokú bíróság⁴⁸ a II. r. alperessel szemben (is) a pert megszüntette. Azt vizsgálta, hogy a peresített határozatok tekintetében nyitott-e a bírói út, a II. r. alperes határozatai bíróság előtt megtámadhatóak-e, és a kérdést nemlegesen döntötte el. Érvelése szerint az Alaptörvényben biztosított jogorvoslati jog nem jelenti azt, hogy bárki, bármikor, bármely esetben bírósághoz fordulhat, a bírósághoz fordulás joga törvényi szinten korlátozható. A bíróságok központi igazgatása kapcsán felmerülő olyan igényérvényesítés esetében, mely „klasszikus szolgálati jogvitának” nem tekinthető, korlátozott mértékben biztosított a bírói út. Az a konkrét kérdés, hogy a pályázati eljárás során az OBH Elnöke által hozott határozatok mennyiben támadhatóak. A pályázattal kapcsolatos folyamat során az OBH Elnöke több határozatot hozhat (kiírja a pályázatot, kinevezésre felterjeszt, áthelyez, eredménytelené nyilvánít), mely határozatok közül a Bszi. 76. § (5) bekezdése kizárólag a pályázat kiírását, valamint az áthelyezést tartalmazza a felsorolásában. A Bszi. 77/A. § (2) bekezdése egyértelmű megfogalmazása szerint azok a személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörben hozott határozatok támadhatóak meg, mely határozatokat a 76. § (5) bekezdés taxatív felsorolása tartalmazza. Amennyiben a támadott határozat nem szerepel a felsorolásban, fel sem merülhet a bírói út. Bírói út hiányában a per megszüntetésének van helye. A határozat végül kijelenti, hogy téves az az álláspont, hogy a II. r. alperes, tehát az OBH Elnöke a perekben önálló jogképeséggel rendelkezik, ilyen rendelkezést ugyanis egyetlen jogszabály sem tartalmaz.

Nincs tehát kiút. Jogkövető állampolgárban fel sem merül, hogy a bíróság rendes jogorvoslattal már nem támadható döntését kritikával illesse, messzemenően tiszteletben tartva, hogy „Az ítélt dolgot

⁴⁸ Győri Törvényszék Mf.20.745/2018/7.

(a jogerős ítéletet) igazságként kell elfogadni”. A más jogágban való járatlanságot is fel kell tudni ismerni, mielőtt a hozzá nem értő élne a véleménynyilvánítási szabadságával. Pusztán az elkeseredettségnek lehet hangot adni. A bírónak annyira speciális a státusza, hogy a rá vonatkozó egyes határozatokkal szemben nem fordulhat a bírósághoz jogvédelemért. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdése szerint: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti”.

A rendkívüli jogorvoslati lehetőségek ezzel még nem merültek ki. A Kúria öttagú tanácsa felülvizsgálati eljárásban⁴⁹ a másodfokú végzést hatályon kívül helyezte, a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Az indoklás szerint a másodfokú bíróság jogértelmezése téves volt, a felperes igényérvényesítése nem szűkíthető, azt törvényi rendelkezés nem zárja ki. Megállapította, hogy a jogorvoslati jog elvonása a másodfokú bíróság részéről az ügy érdemére kiható jogszabálysértés. A megismételt eljárás keretében a másodfokú bíróságnak a fellebbezést érdemben el kell bírálnia. Több mint érdekes, hogy az alperesek szerint a másodfokú bíróság a jogerős végzésében tévesen azonosította a kereshetőségi jogot (amely anyagi jogi kérdés) a perbeli jogképességgel, amely kizárólag eljárásjogi kérdés. A Kúria osztotta az alperesi jogértelmezés eredményét, ezáltal az első fokú bíróság érvelését, mely szerint a II. r. vádlott rendelkezik perbeli jogképességgel.

A más jogági jogalkalmazó számára is világossá vált a jogértelmezési probléma, és az arra adott válasz is megnyugvásra adott okot.

VI. Záró gondolatok

A bírói jogértelmezéssel összefüggésben óhatatlanul felmerül a bírói függetlenség kérdése. Alkotmányos értelmezése kidolgozott, a jogász-társadalom számára világos korlátokat jelent. A köznapokban leginkább a tárgyalótermi viselkedéssel lehet elhárítani a pártosság, elfogultság látszatát. A cinikus, a lekezelő, gúnyos tárgyalási stílus, a közbeszédből átvett sztereotípiák hangoztatása nem tartozik a bírói erények sorába. A sajtóból ismerhető népitélet, népharag nem

⁴⁹ Mfv.X.10.251/2019/12. (2020. április 22.)

lehet törvényes indok a büntetés kiszabásával összefüggésben, a felkorbácsolt indulatok nem hatolhatnak be a tárgyalóterembe és az ítéletbe. A sajtóban megjelent értékítéletek nem tartoznak a súlyosító körülmények közé⁵⁰. A tárgyalóteremben jelen lévő valamennyi ember emberi méltóságát tiszteletben kell tartani, a bíró nem lehet kirekesztő, nem bánhat eltérően az eljárási szereplőkkel, különben alkotmányos alapjogokat - többek között: törvény előtti egyenlőség, diszkrimináció tilalma - sért. Megfontolandó Vuchetich intelme⁵¹ - bár szorosán véve a vádlotti kihallgatáshoz kapcsolja - a bírónak *„különösen arra kell ügyelnie, hogy a vallomás közben csodálkozással, szigorú arc kifejezéssel, örömmel, korholással lelkének indulatát ne fedje fel, hanem lelkének közömbösségét és elfogulatlanságát megtartsa”*.

Az indulat - úgy mint a felháborodás - elrejtése néha nem csekély erőfeszítést igényel. Amikor a védő a perbeszédet végig - hosszadalmasan - a bírói pulpitusnak háttal állva, a sajtó képviselői felé fordulva adja elő. A döntést azonban nem befolyásolhatta sem a viselkedése, sem pedig az általa elmondottak, melyek jogi érveket nem tartalmaztak. Így mindez a bizonyítékokon és a bírói belső meggyőződésen alapuló ítélet kialakulására kihatással nem volt.

⁵⁰ Az új etikai kódex megalkotásának folyamatában minden lehetséges alkalommal indítványoztam annak értelemszerű átvételét a korábbiól, hogy „A bíró jogalkalmazó tevékenységét nem befolyásolja a közvélemény vagy a média kritikája, illetőleg a közvélemény vagy egy részének előítélete”. A küzdelmem sikertelen maradt, bár az okát nem tudom.

⁵¹ Vuchetich Mátyás: A magyar büntetőjog rendszere II. könyv Gyakorlati büntetőjog, Budán, a Magyar Királyi Egyetem Nyomdájában, 1819. (fordította Király Tibor) 112.

Felhasznált irodalomjegyzék

- Csink Lóránt - Fröhlich Johanna idézi: Egy alkotmány margójára. Budapest, Gondolat Kiadó, 2012. 61. Finnis, John: A joguralom határai című munkájából. In: Takács Albert (szerk.) Joguralom és jogállam. Antológia a Rule of law és a Rechtsstaat irodalmának köréből. Budapest, 1995, Jogfilozófiák. 158.
- Pokol Béla: A bírói hatalom. Budapest, Századvég Kiadó, 2003. 11., 48.
- Sólyom László: A határig el kellett mennem. In: Molnár Benedek, Németh Márton, Tóth Péter (szerk.): Mérlegen az Alaptörvény. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2013. 27.
- Varga Zs. András: Esményből bálvány? A joguralom dogmatikája. Budapest, Századvég kiadó, 2015. 15., 114.
- Vuchetich Mátyás: A magyar büntetőjog rendszere II. könyv Gyakorlati büntetőjog, Budán, a Magyar Királyi Egyetem Nyomdájában, 1819. (fordította Király Tibor) 112.
- Tóth Mihály: A hazai büntönépesség újabb kori alakulásának lehetséges okai és valószínű távlatai
<https://ujbtk.hu/dr-toth-mihaly-a-hazai-bortonnepesseg-ujabb-kori-alakulasanak-lehetseges-okai-es-valoszinu-tavlatai%20b9/>
- Varga Zs. András: Védi vagy kiüresíti a bírói függetlenséget az EU Bírósága?
https://precedens.mandiner.hu/cikk/20200410_vedi_vagy_kiuresiti_a_biroi_fuggetlenseget_az_eu_birosaga

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- Az Európai Unióról szóló Szerződés és az Európai Unió működéséről szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2010/c 83/01) 267. cikk (az EKSz. korábbi 234. cikke)
- 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről. 3. cikk

- Magyarország Alaptörvénye C) cikk, E) cikk, Q) cikk, I. cikk (1) bekezdés, VII. cikk (1) bekezdés, IX. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (3) és (7) bekezdés, 25. cikk (5) és (6) bekezdés, 28. cikk
- 1869. évi IV. törvénycikk a biroi hatalom gyakorlásáról. 1. §
- 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről. (régiptk.) 341. § (1) bekezdés, 355. § (1) bekezdés
- 1997. évi LXIII. törvény az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról. (Iasz.) 36. § (2) bekezdés d/ pont
- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről. 1. § (2) bekezdés
- 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról. (Bsz.) 6. §, 65.§, 76. § (5) bekezdés, 77/A. § (2) bekezdés, 86. §
- 2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról. (Bjt.) 17. §, 18. §, 21. §, 39. § (1) és (2) bekezdés, 88. § (1) bekezdés, 145. § (1) bekezdés,
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. (Btk.)
- 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról. 278. § (4) bekezdés, 289. § (4) bekezdés
- 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (Bv. tv.) 10/B. § (5) bekezdés, 70/B. §, 436. § (14) és (15) bekezdés, (16) és (17) bekezdés
- 2016. évi CX. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról. 22-31. §
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról. (Pp.) 155/A. § (3) bekezdés,
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.) 456-462. §, 667. § (1) bekezdés, 489. § (1) bekezdés, 490. §,
- 2017. évi LXXVIII. törvény az ügyvédi tevékenységről
- 2018. évi XXXVI. törvény egyes választásokkal kapcsolatos törvények módosításáról. 94. §
- 2020. évi IV. törvény a börtönszűfoltosági kártalanításokkal kapcsolatos visszaélések megszüntetése érdekében szükséges haladéktalan intézkedésekről. 2. §, 5. §
- 2020. évi LV. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és a börtönszűfoltosági

kártalanításokkal kapcsolatos visszaélések megszüntetése érdekében szükséges haladéktalan intézkedésekről szóló 2020. évi IV. törvény módosításáról. 1. §, 3 §

- 6/2016. (V. 31.) OBH utasítás az integritási szabályzatról. 6. § (2) bekezdés, 7. § (2) bekezdés, 19. § (1) bekezdés

- 1/2015. (I. 16.) AB határozat
- 3156/2018. (V. 12.) AB végzés
- 7/2014. (III. 7.) AB határozat
- 33/2012. (VII. 17.) AB határozat
- 13/2013. (VI. 17.) AB határozat

- Kúriai döntések:
- Kvk.III.37.503/2018/6.
- Pfv.IV.20.097/2015/3.
- Bt.III.838/2019.
- Kpkf.II.38.140/2018/2.